

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ «ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ»
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО: СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТАХ

збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих учених

Одеса
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
2026

DOI: <https://doi.org/10.24195/FutureEducation2026>

УДК 37:502.131.1

О-72

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 14 від 28.05.2026 року)

Матеріали друкуються в авторському варіанті

Освіта майбутнього: стратегія сталого розвитку в
О-72 європейському та національному контекстах : збірник
матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих учених. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович,
2026. 110 с.

УДК 37:502.131.1

©ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО», 2026

*Ірина Костянтинівна Мардарова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної педагогіки,*

*Юлія Олександрівна Гуренко,
магістрантка факультету дошкільної педагогіки та психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса*

ЦИФРОВА ГІГІЄНА ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК СКЛАДНИК СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У сучасному суспільстві стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює активну цифровізацію всіх сфер життєдіяльності людини, зокрема й дитинства. Цифрове середовище стає невід'ємною складовою повсякденного життя дітей, починаючи з раннього віку. Цифрові пристрої сьогодні виконують багатофункціональну роль у житті дітей, оскільки поряд із розважальним призначенням вони використовуються як інструменти навчання, спілкування та пізнання. У зв'язку з цим змінюються умови розвитку дитини, її способи взаємодії з інформацією, соціальним оточенням та освітнім середовищем. Питання безпечної взаємодії дітей з цифровими технологіями дедалі частіше стає предметом наукових досліджень та державної освітньої політики.

Актуальність цієї проблеми відображена і в нормативно-правових документах України, що регулюють сферу освіти та інформаційної безпеки. Зокрема, у Законі України «Про освіту» [6] визначено необхідність формування інформаційно-цифрової компетентності як однієї з ключових компетентностей особистості, що передбачає відповідальне та безпечне використання інформаційно-комунікаційних технологій. Водночас Закон України «Про дошкільну освіту» [2] орієнтує освітній процес на всебічний розвиток дитини та створення безпечного освітнього середовища, у тому числі в умовах цифровізації. Важливе значення також мають положення законів України «Про інформацію» [5], «Про захист персональних даних» [4] та «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [3], які визначають правові засади безпечного функціонування інформаційного простору та захисту інформації.

Важливим кроком державної політики у цьому напрямі стало схвалення Кабінетом Міністрів України Концепції цифрової гігієни дітей дошкільного віку (2025 р.), спрямованої на формування безпечного та здоров'язбережувального використання цифрових технологій дітьми [7]. У документі наголошується, що сучасне цифрове середовище створює нові можливості для розвитку, виховання та навчання дітей, проте водночас

підвищує ризики негативного впливу електронних пристроїв на їх фізичний, психічний і соціальний розвиток. Саме тому одним із пріоритетів державної політики визначено формування компетентностей, пов'язаних із безпечним і відповідальним використанням цифрових технологій.

У цьому контексті особливої ваги набуває формування основ цифрової гігієни дітей передшкільного віку як системи правил, норм і поведінкових практик безпечного, поміркованого та доцільного використання цифрових пристроїв. Цифрова гігієна покликана забезпечити гармонійне поєднання цифрової та реальної діяльності дитини, сприяти збереженню її фізичного й психічного здоров'я, а також формуванню культури відповідального користування цифровими технологіями. Водночас у науковому дискурсі (В. Бикова, О. Волошенко, Н. Гуданич, В. Іванов, О. Листопад, Н. Листопад, S. Livingstone, S. Tisseron, V. Rideout та інші) питання визначення сутності поняття «цифрова гігієна дітей передшкільного віку», його змістових характеристик та показників потребує подальшого теоретичного осмислення. Це зумовлює необхідність поглибленого дослідження зазначеної проблеми та уточнення змісту поняття цифрової гігієни у контексті розвитку дитини передшкільного віку.

Мета – обґрунтувати сутність поняття «цифрова гігієна дітей передшкільного віку» та визначити її роль як важливого складника сучасної дошкільної освіти.

Учені (Ł. Tomczyk, K. Potyrała, M. Kaczmarzyk, D. Mędrala) поняття «цифрова гігієна» розглядають як «поведінкову практику, пов'язану з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (особливо екранів та Інтернету), яка включає бажані та здоров'язбережувальні дії, що сприяють мінімізації потенційно шкідливих наслідків взаємодії з цифровим середовищем та формуванню позитивних звичок щодо безпечного користування ІКТ» [10].

У дослідженні (D. Király, M. Stoyka) поняття «цифрова гігієна» визначено як «сукупність норм, навичок і звичок, що забезпечують безпечне, здорове та усвідомлене використання цифрових технологій, з урахуванням вікових і психолого-педагогічних особливостей користувачів (особливо дітей), що дозволяє зменшити ризики негативних наслідків цифрової взаємодії» [9].

Цифрова гігієна у Концепції цифрової гігієни дітей дошкільного віку розглядається як «динамічна сукупність знань, умінь, навичок, правил і моделей поведінки, спрямованих на безпечне, раціональне та відповідальне використання цифрових технологій і збереження фізичного та психологічного благополуччя дитини в цифровому середовищі» [7].

Отже, спираючись на попередні дослідження під поняттям «цифрова гігієна дітей передшкільного віку» розуміємо комплексну систему знань, навичок, звичок та правил, спрямованих на захист фізичного,

психологічного, соціального та інформаційного благополуччя дитини під час взаємодії з інформаційно-комунікаційними та цифровими технологіями. Основними показниками цифрової гігієни є: раціональне та безпечне використання цифрових пристроїв з урахуванням вікових, психофізіологічних та педагогічних особливостей дитини; формування усвідомленого ставлення до цифрового контенту, розвиток критичного мислення щодо інформації; дотримання правил цифрового етикету та безпечної поведінки в мережі, зокрема уникання потенційно шкідливих ресурсів і дій; збалансування цифрової діяльності з іншими видами дитячої активності, забезпечення режиму та перерв у роботі з гаджетами; розвиток навичок самоконтролю та саморегуляції щодо часу та способу користування цифровими технологіями.

Зазначимо, що цифрова гігієна у дошкільному віці не обмежується лише фізичним аспектом використання гаджетів. Вона охоплює формування у дітей культури безпечної та усвідомленої взаємодії з цифровими технологіями, що передбачає дотримання режиму користування екранами, розвиток навичок безпечної використання мобільних пристроїв та комп'ютерів, уміння уникати шкідливого цифрового контенту, а також формування самоконтролю і відповідального ставлення до власного цифрового часу. Це особливо важливо для дітей передшкільного віку, коли формується психофізіологічна і соціальна стійкість, а також перші уявлення про інформаційний світ. Виховання культури безпечної взаємодії з цифровими технологіями сприяє запобіганню ризиків цифрової залежності, перевантаження інформацією та негативного впливу медіа.

У сучасній дошкільній освіті [1; 7; 8] цифрова гігієна займає інтегровану позицію, поєднуючись із розвитком когнітивних, соціальних та комунікативних компетенцій дітей. Вона включається у всі освітні блоки, пов'язані з розвитком дитини, зокрема мовленнєвий, пізнавальний, соціальний, фізичний та художньо-естетичний розвиток. Використання ігрових методик та освітніх програм, які передбачають обмежене і контрольоване використання цифрових засобів, дозволяє формувати практичні навички безпечної поведінки у цифровому середовищі. Через дошкільну освіту діти отримують перші знання про правила користування гаджетами, етичні та безпечні аспекти цифрової взаємодії. Отже, цифрова гігієна виступає структурним компонентом освітнього процесу, який готує дітей до безпечної та ефективної участі у цифровому середовищі.

Підкреслимо, що цифрова гігієна тісно пов'язана з формуванням медіаграмотності, тобто здатності дитини аналізувати, оцінювати та критично сприймати цифровий контент. Вона включає знання про шкідливий і корисний контент, правила етики та поведінки у цифровому середовищі, а також уміння фільтрувати інформацію. Крім того, цифрова гігієна є складовою інформаційної культури дитини, формує навички

безпечного поводження з інформацією та її джерелами. Вона допомагає дитині усвідомлювати процеси створення, поширення та використання інформації, що сприяє свідомому та безпечному доступу до цифрових ресурсів. Водночас цифрова гігієна підтримує розвиток цифрових компетентностей, тобто умінь ефективно та безпечно використовувати цифрові технології для навчання, гри та спілкування, формує саморегуляцію, обізнаність та відповідальність, що є важливою передумовою для подальшого навчання і розвитку у цифровому середовищі.

Отже, цифрова гігієна дітей передшкільного віку є необхідним і інтегрованим компонентом сучасної дошкільної освіти, який забезпечує безпечний, усвідомлений і збалансований розвиток дитини в цифровому середовищі, тісно переплітаючись із медіаосвітою, інформаційною культурою та цифровою компетентністю. Формування цифрової гігієни у дітей передшкільного віку має ключове значення для забезпечення гармонійного розвитку особистості в умовах сучасного цифрового суспільства. Інтеграція цифрової гігієни у зміст дошкільної освіти є необхідною складовою освітнього процесу, оскільки дозволяє виховувати у дітей усвідомлене та безпечне ставлення до цифрових технологій, формує навички саморегуляції, критичного мислення та інформаційної обізнаності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція: 2021). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення 11.03.2026).
2. Закон України «Про дошкільну освіту». № 3788-IX від 06.06.2024 р. (редакція станом на 01.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 14.03.2026).
3. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах». № 80/94-ВР від 05.07.1994 р. (редакція станом на 20.04.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.03.2026).
4. Закон України «Про захист персональних даних». № 2297-VI від 01.06.2010 р. (редакція станом на 14.06.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 14.03.2026).
5. Закон України «Про інформацію». № 2657-XII від 02.10.1992 р. (редакція станом на 20.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 11.03.2026).

6. Закон України «Про освіту». № 2145-VIII від 05.09.2017 р. (редакція станом на 01.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 14.03.2026).

7. Про схвалення Концепції цифрової гігієни дітей дошкільного віку: розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.05.2025 № 432-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2025-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.03.2026).

8. Цифрова гігієна дітей дошкільного віку: навчальний посібник / авт. Листопад О. А., Марадарова І. К., Гуданич Н. М., Листопад Н. Л. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2026. 262 с. <https://doi.org/10.24195/digitalhygiene2026>

9. Király, D., & Stoyka, M. (2025). Digital hygiene of schoolchildren: How to teach Internet safety from an early age. *The Role of Security in Cross-Border Education: Abstracts of Conference*, pp. 15–19.

10. Tomczyk, Ł., Potyrała, K., Kaczmarzyk, M., & Mędrała, D. (2026). Digital hygiene among teachers. *Contemporary Educational Technology*, 18(1), Article ep620. <https://doi.org/10.30935/cedtech/17627>

Кудрявцева О. А., Мельничук С. В. ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО МОРАЛЬНІ НОРМИ У МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ПЕРЕГЛЯДУ МУЛЬТФІЛЬМІВ.....	46
Листопад О. А., Кирилова Д. С. РОЗВИТОК СЛОВЕСНОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ У ПРОЦЕСІ СКЛАДАННЯ КАЗОК.....	51
Листопад О. А., Лучицька О. А. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ.....	55
Листопад О. А., Прокопчук А. С. ЕТИЧНА КУЛЬТУРА ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ІНДИКАТОР ГУМАНІСТИЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ.....	59
Листопад О. А., Садовенко О. В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРАВИЛА ДОРОЖНЬОГО РУХУ У ДІТЕЙ 6-7 РОКІВ	63
Мардарова І. К., Бондаренко С. О. СИСТЕМА РОБОТИ З ВИХОВАННЯ ЧУЙНОСТІ ДО ПРИРОДИ У ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ПРОГУЛЯНКИ	67
Мардарова І. К., Георгієва Т. С. СИСТЕМА РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО СЕБЕ І СВОЮ СІМ'Ю У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВИХ ІГОР	71
Мардарова І. К., Гуренко Ю. О. ЦИФРОВА ГІГІЄНА ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК СКЛАДНИК СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	76
Мардарова І. К., Казотій А. В. СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ 3-4 РОКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МАТЕМАТИЧНИХ КАЗОК	81
Мардарова І. К., Кукузей А. І. СИСТЕМА РОБОТИ З РОЗВИТКУ МОВНОГО ЕТИКЕТУ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ З ДОРОСЛИМИ І ДІТЬМИ.....	84
Мардарова І. К., Мутавчи В. І. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	89
Мардарова І. К., Тарасенко А. В. ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ДРУЖНЬОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗДО.....	94